

Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma

Az EKK alapokmányát az egyetemi könyvtárak vezetői 1992. január 23-án fogadták el. Az alakuló ülésen *Zsidai József* történeti áttekintést adott az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának tevékenységéről. A Kollégium a múlt évben olyan fontos szakmai kérdéseket vitatott meg, mint: a) a felsőoktatásitörvény-tervezet; b) egyetemi könyvtárak számítógépes rendszerfejlesztése; c) az MKM-Világbank projekt a felsőoktatási könyvtárak felzárkóztatására; d) a könyvtár és szakirodalmi tájékoztatásügy törvényi szabályozásának koncepciója; e) a közalkalmazotti törvény végrehajtásából adódó feladatok; f) az egyetemi könyvtárak aktuális finanszírozási problémái. A Kollégium ad hoc bizottsága véleményezte a könyvtári munkakörök besorolási rendelettervezetét.

Az EKK 1993. február 16-án megtárgyalta a jövőbeni szakterületi és regionális központok funkcióira vonatkozó munkaanyagokat, melyeket az MKM Könyvtári osztályának felkérésére *Horváth Tibor*, *Huszár Ernőné* és *Mader Béla* készítettek. (A tanácskozáson részt vett: *Sóron László*, *Csaba Gabriella*, *Horváth Tibor*, *Poprády Géza*, *Rózsa György* és *Szántó Péter*.)

Vita folyt arról, hogy a felsőoktatási könyvtárakon kívül milyen kört és milyen mértékben érintsen a VB-projekt. A fejlesztési projekt kidolgozásának az igényeket illetően 2 változatot kell kimunkálni: a) a négy alprojekt (automatizálás, állománygyarapítás, képzés-személyzetfejlesztés, strukturális fejlesztés) fejlesztési igénye, költségei az egyetemi és főiskolai könyvtárak felzárkóztatása érdekében + az OSZK központi szolgáltatásainak fejlesztése vonatkozásában; az egyetemi és főiskolai könyvtárak fejlesztése + OSZK + tudományos szakkönyvtárak fejlesztési igénye a felsőoktatás információellátásának javítása érdekében.

A Világbanki projekt további előkészítő munkálataiban az EKK részéről az alprojektek kidolgozásának irányítói: *Mader Béla* – automatizálás, *Dömötör Lajosné* – állománygyarapítás, *Virágos Márta* – struktúrafejlesztés.

További napirendi pontok: a közalkalmazotti törvény végrehajtásával kapcsolatos feladatok és az 1993. évi tanácskozások programja; az ETO jövője; az egyetemi könyvtárak szolgáltatás- és árpolitikája, a könyvtári törvénytervezet újabb változatának vitája, könyvtári statisztika.

Huszár Ernőné

Egy könyvtár jelene és bizonytalan jövője

Futótűzként terjedt el Szécsény városában, hogy *eladták a könyvtárat!* Sokan nem akartunk hinni a „kacsa” hírnek, ezért tüstént utánajártunk a történeteknek.

A Városi Önkormányzat pénzhiányban szenved. Jelenleg 97 millió hittel tartozik, amelyből 29 millióra nincs fedezete, ezért ezt jelzőként ráterhelték a város egyes középületeire.

Autóbusz-pályaudvart akarnak, pénz nincs, tenni kell valamit! Az OTP Bank terjeszkedni akar, adjuk el neki a könyvtár épületrészét. (Könnyen megoldható, hiszen a könyvtár egy épületben van az OTP Bankkal.)

Az egyezség megtörtént, megszületett az önkormányzati határozat. Kapnak a könyvtárért 13 milliót (+ áfa), ebből talán kifutja az autóbusz-megállóhoz szükséges magánlakás kisajátításának kiadása. Ennyi az előtörténet! Csakhogy mindezt *törvénysértő módon* bonyolították! A könyvtár vezetője a könyvtár épületének eladását a határozat megszületését követően kb. *egy hónappal később tudta meg*, amikor a testületi ülésről készült jegyzőkönyv megérkezett a könyvtárba!

A könyvtár vezetőjét arra a testületi ülésre meg sem hívták, amelyen erről döntöttek. Igaz ugyan, hogy be-

teg volt, *de feltétlenül elment volna, ha hívják!* – mondotta.

Sajnálatos, de tény, hogy a *jegyző* – a törvényesség legfőbb helyi öre – a *műv. bizottság elnöke és a testület tagjai* nem ismerik az önkormányzatok hatáskörére vonatkozó törvényt (1991. évi XX. tv.)! Vagy talán magukra nézve *nem ismerik el annak kötelező érvényét?*

Merthogy az 1991. évi XX. törvény 100. § (2.) bek. utolsó mondata így hangzik: „...Az önkormányzat a *döntés meghozatala előtt* a szakmai-szolgáltató intézmény véleményét beszerzi”. Ugyanezen törvény (3.) bekezdése így rendelkezik: „...a tervezett intézkedést az intézmény dolgozói közösségével és a szolgáltatást igénybe vevők képviselőivel *köteles megvitatni*.” Kétségtelen tehát, hogy *törvénysértő az önkormányzati határozat* és az eljárás. Sajnos egyben tény is.

A könyvtár vezetője visszafogottan ugyan, de többször hangot adott elégedetlenségüknek (a megyei sajtó is foglalkozott az ügyel), mígnem finoman tudtára adták, ha a helyén akar maradni, jobban teszi, ha hallgat. Persze az sem kizárt, hogy azért nem kapja meg a törvény szerint járó vezetői pótlékot, mert járatta a száját.

Háborog a város! Jogosan, mert a kifejezetten városi könyvtárnak készült épületből „erőszakkal”, diktató-

rikus módon kitelepítik őket egy másik, könyvtárnak egyáltalán nem nevezhető, alkalmatlan épületbe.

Az új helyen nem lesz megfelelő **RAKTÁR!** A vizes pince 2-3 év alatt teljesen tönkreteszi a raktári állományt! Kis irodákat nyitnak össze a szabadpolcos állomány részére, de ott aligha lehetséges a gyermekkönyvtár, a szak- és szépirodalmi, továbbá a kézikönyvtári állomány elkülönítése. Erre a terület négyzetméter nagysága sem biztosít semmi garanciát.

Az „új hely” sem lesz végleges, csak ideiglenes. A „tervek” szerint a város egyik szélső utcájába kerül majd végleges elhelyezésre a könyvtár. Az ideiglenes, majd végleges hely – amelyek soha nem lesznek annyira alkalmasak, mint a jelenlegi – sok millióba kerülnek a város adófizető polgárainak! Így a könyvtár eladásából származó „haszon” sokkal kisebb,

mint amire most számítanak. De ez sem szempont, ez van, ezt kell szeretni. **Punktum!**

Hogy miért szeretnék nyilvánosságot kérni ennek az ügynek?

Először azért, mert napjainkban a könyvtár szerepe felértékelődött, s bátran állíthatom, hogy a könyvtár a legfontosabb közművelődési intézménnyé vál(ha)t. Az elszegényedés miatt csökken a könyvvásárlás, ugyanakkor megnőtt az emberek információs éhsége, ezért inkább a könyvtárakhoz fordulnak. Hogy ezt nem tudják a döntést hozó Elvtársak és Urak, az szomorú tény, de ettől ez még létező valóság!

Másodszor azért, mert Szécsény város könyvtára B típusú könyvtár, amely így funkciója és szerepe miatt is fontos, de nemcsak a város, hanem a körzet szempontjából is.

A Szécsényi Krúdy Gyula Városi Könyvtár a természetes vonzás következtében 20 ezer polgár könyvtári szolgálatát biztosítja, annak ellenére, hogy maga a város 6700 fős lélekszámú település. E szolgálat kötelező jellegű, mert a könyvtári rendszer alapelveinek és Alkotmányunknak megfelelően minden magyar állampolgárt – ki ide betér és segítséget vagy irodalmat kér – ki kell szolgálnia.

Harmadszor azért, mert a városi könyvtár évtizedek óta megkülönböztetetten megalázottan alacsony támogatással rendelkezik. Állománya 40 000 kötet, amely szinte évtizedek óta nem gyarapodhat megfelelően, ez az állomány összetételében is torzulásokat okozott, de nem elsősorban a szakmai irányítás hibája miatt!

Az állomány évi gyarapítására 70 000 forintot ad az önkormányzat, *ez az összeg 15 év óta nem változott!* Ezt a szakmabeliek sem hiszik el, ez annyira abszurd. Mire elég ez a támogatás? Nem többre, mint 20-30 kézikönyv beszerzésére, mert egy valamirevaló jelentős lexikon 3-4 ezer forintba kerül ma már!

A példákat sorolhatnám tovább a végtelenségig, de nem teszem. Úgy gondolom, hogy *van pénz, nem a pénz a probléma!*

A szemléletben van a hiba. A kultúrát nem becsülő, az értékeket semmibe vevő felfogásban. Akkor járna el helyesen minden önkormányzat, ha egy-egy döntés előtt szakértői véleményeket kérne, ha már nem bízik intézményei szakembergárdájának szakmai állásfoglalásában.

E sajnálatos precedens túltesz a puha diktatúra módszerein is.

Az emberek félnek. A könyvtárosok is emberek. Megérthetjük őket. Mégis harcba buzdítom őket, arra, hogy a törvény megtartásáért mindenkor, mindenkivel szálljanak szembe. Csak így védhetik meg szakmai presztízsüket, kulturális értékeinket és megszerzett szakmai hitelüket.

A könyvtár vezetőjének hallgatnia kell. Van előtte rossz példa, a művelődési központ és jelen sorok írójá-

nak esete. Ha nem tanul belőle, könnyen utcára kerülhet.

Mi hát a megoldás? Nehéz választ adni. Szükség lenne egy mindent átfogó számvevőszéki vizsgálatra, amely sok mindenre fényt derítene. Szerény remények vannak arra nézve, hogy új embereket választ Szécsény városa 1994-ben saját önkormányzatába. Ez hozhat változást szemléletben és tevékenységben egyaránt. Kétségtelen, hogy a rossz döntések által okozott károk helyrehozatala nagyobb kár, mintha semmi nem történt volna.

E cikk kapcsán remélhetőleg a Szécsény Városi Önkormányzat Képviselőtestülete magába száll, és sokszorosára emeli a könyvtár könyvbeszerzési keretét. Ez nem vereség lesz számára, hanem egy új módon történő gondolkodás elindításának kezdete, a város könyvtárügye helyre tevésének első lépése.

Balogh Ferenc

Olvasókönyv egy meg nem épült könyvtárhoz

Félve fogok a kért tájékoztató megírásához, mert arról kellene írnom, hogy könyvtár épül Nagykanizsán.

Jó hír helyett inkább tényszerű feltárást terjesztek az olvasó elé – ítélje meg maga, mit gondolhat Nagykanizsa állampolgára, mit éreznek könyvtárosai.

Már 1912-ben *Wécsey Zsigmond* polgármester kezdeményező lépéseket tett a város könyvtárának felállítására. *Wlasics Gyula*, mint az országos múzeumok és könyvtárak elnöke, valamint *Mihalik József* királyi tanácsos (az országos könyvtárosok tudós előadója) szinte azonnal kedvezően válaszolt a polgármester levelére.

Wlasics: „Mindent megtettem, hogy ebben az irányban kielégítsük a kívánságokat. De oly nagy városban nélkülözhetetlen a könyvtár. Kanizsának intelligenciája bizonyára felkarolja ezt az ügyet. Mindent állami segéllyel tenni nem lehet, de amit lehet, azt az államnak meg is kell tennie, mert ott a határszélen nemzeti missziót teljesít minden kulturális intézmény.”

Mihalik: „A nagykanizsai ügyet állandó evidenciában tartom, de mert a kérdést a helyi tényezők nélkül dűlőre vinni nem lehet, várom az enyhébb tavaszi napokat, amikor Kanizsára fogok utazni...”

Meg is érkezett és a kérdés el is intéztetett elvileg. Ezek szerint az állam egy gazdagon felszerelt könyvtárt ajándékoz Nagykanizsának, a városnak azonban

legalább 4 szobából álló alkalmas helyiséget kell e célra rendelkezésre bocsátani, a hiányzó berendezést elkészíteni és könyvtárosról gondoskodni.

Kultúrpalotáról (amit egyik helyi lap említett) egyelőre nincs szó, sőt a könyvtár is lekészt az 1912. évről „de nem a mi hibánkból, hanem mert Magyarországon 1912-ben minden stagnál, minden elnyomorítottatik az áldatlan obstrukciók miatt. De reményünk van, hogy illusztris jóakaróink és városunk áldozatra készségéből 1913-ban olyan könyvtárunk lesz, melyre Nagykanizsa önrzettel mutathat rá.”

1913-ban Nagykanizsa városa 300 korona államsegélyt kapott, a városnak magának is volt a költségvetésében évenként e célra félretett 800-1000 koronából némi tőkéje, úgyhogy kinevezték *Halis István* tanácsost könyvtárosnak és múzeumőrnek, és megkezdték a régiségek gyűjtését és könyvek vásárlását. 1919-ig csak Halis hivatali szobája volt a „múzeum”, akkor azonban végre kapott két kis szobát a volt gimnázium épületében, 1923-ban pedig az új gimnázium udvari épületében 4 szobát rendeztek be könyvtárnak és múzeumnak.

Az 1938. évi könyvtári statisztikában a városi gyűjtemény 5100 művet tartalmazott 6897 kötetben.

Sajnos nem ez az állomány képezte az 1951. május 1-jén megalakuló Nagykanizsai Városi Könyvtár gerincét. Mindössze 1435 kötetel indult, de nagyarányú gyarapodással (1960 óta évi 5000 kötetel!) 1969-re már 59 889 kötetel tudhatott magáénak.

A Városi Könyvtár végleges elhelyezését illetően a város vezetése 1963-ban határozott. A döntés értelmében a könyvtár és a városi művelődési ház elhelyezését külön beruházással, egy épületben kellett volna megoldani. Tervezett átadási határidőként az 1968. év szerepelt, 1966-ban a kiviteli tervek is elkészültek, de – fedezet hiányában – a kivitelezés lekerült a napirendről. A huzavónának köszönhető, hogy a könyvtár nem került a színházterem nézőtere alá, igaz – nem is épült meg.

87/1972. VB sz. határozat: „a művelődési központ jelenlegi épületét (Sugár u. 3.) az új művelődési központ felépülése után „A” típusú könyvtár elhelyezésére kell átalakítani.” 1976-ban az új művelődési központ átadásra került.

42/1977. VB sz. határozat: „A végrehajtó bizottság utasítja a művelődési osztály vezetőjét, hogy a programterv alapján adjon megbízást a Középülettervező Vállalatnak a Könyvtárfejlesztés kiviteli terveinek kidolgozására.”

Megyei Tanács VB 1978. februári határozat: „Szükséges a Nagykanizsai Városi Járási Könyvtár fokozatos fejlesztése és bővítése oly mértékben, hogy képessé váljon hosszú távon a besorolásának megfelelő feladatok ellátására.”

59/1978. VB sz. határozat: „A VB utasítja a művelődési osztály vezetőjét, hogy a KÖZTI által készített beruházási programterv alapján készíttessen a pénzügyi lehetőségek figyelembevételével egy mérsékeltbb előirányzati kiviteli tervet, amely biztosítja az életveszélyes rész (még mindig alá van dűcolva!) földemcseréjét és a nagyterem teljes rekonstrukcióját.”

A ZALATERV a szűkített program kiviteli tervét elkészítette, de a kivitelezési munkát már nem rendelték meg.

4199/1984., I. levél:

„Budapest Műszaki Egyetem

Rektorának

Budapest

Műegyetem rakpart

Tisztelt Rektor Úr!

Nagykanizsa Város Tanácsának Végrehajtó Bizottsági határozata alapján

egyik legnagyobb közművelődési intézményünk felújítására a következő terv-időszakban kerül sor.

A Városi Könyvtár felújítását ténylegesen 1986-ban kell elkezdenünk, ezt megelőzően azonban 1985-re kész programtervvel és felújítási tervvel kell rendelkezünk...”

aláírás
műv. oszt. vez.

A BME a terveket elkészítette.

52/1984. VB sz. határozat:

„Utasítja a művelődési osztály vezetőjét, hogy a terv- és munkaügyi és a pénzügyi osztályokkal egyeztetve készítsen ütemtervet a Városi Könyvtár teljes rekonstrukciójára. Ez a pénzügyi lehetőségek függvényében...”

OKT pályázat 2. sz. melléklete:

„Kötelezettségvállalói nyilatkozat

A nagykanizsai Városi Könyvtár felújításának megvalósítási költségeihez való hozzájárulásra.

A Városi Könyvtár felújítási költségeihez felújítási alapunkból 60 000 forinttal hozzájárulunk, melyet az alábbi ütemezés szerint bocsátunk rendelkezésre.

NK. 1986. jan. 9.

aláírás
tanácselnök”

3/1986. VB sz. határozat:

„A VB az előterjesztés 1. sz. melléklete szerinti tartalommal a Városi Könyvtár felújítási programját jóváhagyja. A felújítási tevékenység irányítására a művelődési osztályt jelölte ki azzal, hogy a lebonyolításra a Zala Megyei Beruházási Vállalatot bízta meg.

Utasítja a műv. osztályt a beruházás engedélyezésének összeállítására, megbízza a tanács elnökét annak kiadására és aláírására.”

Eredménye: újabb tervezési megbízás a ZALATERV-nek.

23/1988. VB sz. határozat:

„A VB megbízza a tanácselnök-helyetteseket, vizsgálják meg a Városi Könyvtár felújításának várható időpontját, ahhoz kell igazítani a kiköltözését a Zrínyi Miklós fiúkollégiumba.”

A Városi Könyvtár a felújítás-átalakítás megkezdésének reményében 1988 nyarán kiköltözött az épületből. A ZALATERV elkészült a kivitelezési munkák tervezésével.

A Városi Tanács – a tervezett kivitelezéshez szükséges anyagi eszközök hiányában – úgy határozott, hogy a VII. ötéves tervidőszakban mégsem vállalkozik a könyvtár felújítására, korszerűsítésére, bővítésére.

Döntött a tanács arról is, hogy meg kell vizsgálni a könyvtár épületének a lehetséges legkisebb műszaki tartalommal és pénzügyi ráfordítással történő felújítási állagmegóvási lehetőségét.

A vizsgálat és költségbecslés a ZALABER részéről megtörtént, az állagmegóvás – a kiköltözés megtörténeke tudatában – a mai napig sem.

Nagykanizsa Megyei jogú Város Képviselőtestületének

20/1992. sz. határozatával létrehozott egy ad hoc bizottságot a „Városi Könyvtár funkciójának megfelelő épületben való elhelyezésére.”

Az ad hoc bizottság április 28-án kelt előterjesztésében megállapítást nyert, hogy a Városi Könyvtárt célszerűen és gazdaságosan egy új – e célra tervezett megépített – épületben kell elhelyezni és javaslatot tett az építési terület helyszínre.

A jún. 8-ai közgyűlés az ad hoc bizottság javaslatait mérlegelve 82/1992. sz. határozatában:

„a) a városi könyvtárat célszerűen és gazdaságosan egy új e célra tervezett és megépített épületben kell elhelyezni.

b) az új könyvtárat az ad hoc bizottság által javasolt területen, a Kálvin téren a mellékletben foglaltak alapján kell megépíteni.

c) a közgyűlés a megvalósításhoz szükséges ütemtervet a következők szerint fogadja el:

– tervpályázat kiírása

Hi.: 1992. 09. 30.

– a beérkezett pályázatok elbírálása

Hi.: 1993. 03. 31.

– engedélyezési és kivitelezési terv elkészítése

Hi.: 1993. 08. 31.

– a beruházás indítása: 1993. évben az önkormányzat költségvetésének függvényében.”

A zsűri összeállt, jó programot adott, hasznos és szép elvárásokat fogalmazott meg – a pályázat kiírásra került.

Az építés esélyei bennük, az előzményekben vannak. Nagyjából annyi, mint a VB-határozatok számait megjátszani a lottón. Igaz is – miért ne? A jövő héten meg is játszom.

Lássuk épül-e könyvtár Kanizsán?

Ígérem, az alapkövetételek – de csak akkor – a készülő könyvtár jellemzőiről is szívesen írok.

Pintér Béla

Veszélyben?

A községekben élő gyerekek olvasási készsége a városiakhoz és különösen a Budapesten lakókhöz viszonyítva ma hazánkban a leggyengébb, mind a hétköznapi tapasztalatok, mint a szociológiai vizsgálatok eredményei szerint. Az okok sokfélék: a szülők iskolázottsága alacsonyabb, mint a városokban, kevesebb a szakképzett pedagógus, rosszabb a községi és iskolai könyvtárak állománya, a könyvesboltok hiányát már ne is említsük! Fokozott jelentőségű lehet e tény hangsúlyozása manapság, amikor a falusi-iskolai könyvtárak sora tüzelő és/vagy személyzet hiányában hetekig-hónapokig nem nyit ki, illetve a folyamatos szerzeményezés elmaradása miatt egyre érdektelebbe,

használatlanabbá válik az állomány.

Mint ismeretes, a közeli jövőben kerül a parlament elé az oktatási és könyvtári törvény is. Sajnos esély van rá, hogy egyikben sem szerepelnek majd biztosítékok a községi (falusi, iskolai) könyvtárak fennmaradása érdekében. Tehát tömegesen szűnhetnek meg ezek a „kulturális végvárok”, melynek következményeként pedig óhatatlanul a már most is jól látható kulturális egyenlőtlenségek, „szakadékok” drámai növekedése várható.

A törvényelőkészítők és alkotók felelőssége most nehezen túlbecsülhető.

Nagy Attila